

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 233

יתרו תשע"ב

שימוש תלמידי חכמים מאפשר לו לאדם להתחבר לרבו באופן בלתי אמצעי, ללמוד בפועל ממעשיו ומהתנהגותו היומיומית, ובעזרתם ללמוד ולהחכים, יותר מאשר על ידי לימוד שנעשה מתוך ספרים.

דוגמא אחת מיני רבות ללימוד שנעשה על ידי שימוש היא מעשה שארע לאחד מתלמידיו של **רבי ליב חסמן**, המשגיח בישיבת 'חברון'.

אותו תלמיד ישב ולמד עם רבו, ותוך כדי הלמוד בקש ממנו ר' ליב: "אתה יכול להגיש לי כוס מים, בבקשה?" הבחור מיהר לקום ממקומו, כדי להביא את הכוס המבוקשת, ואז עצר אותו ר' ליב ואמר לו: "רגע, רגע, למה, בעצם, אתה הולך להביא לי כוס מים?"

"הרי זה שימוש תלמידי חכמים" – השיב מיד התלמיד. נענה המשגיח ואמר לו: "מדוע אינך חושב שמדובר בחסד ליהודי? וכי אלמלא הייתי תלמיד חכם, לא היית מביא לי?!"

ענין גמילות חסד וחשיבותו הגדולה נכתב במקורות רבים, אולם כדי להפנים זאת באמת אין מה שישווה וידמה לראיה מוחשית של התנהגותו של האדם הגדול בפועל.

נקודה זו מופיעה גם בדברי **הרמב"ם** בהלכות מצורע (יד החזקה, טז), כשהוא מתאר את שיחת הלצים הרשעים, אשר עד מהרה מתגלגלת לדברי כפירה גמורים, וכה דבריו:

"תחלה מרבין בדברי הבאי... ומתוך כך באין לספר בגנות הצדיקים... ומתוך כך יהיה להן הרגל לדבר בנביאים ולתת דופי בדבריהם... ומתוך כך באין לדבר באלקים וכופרין בעקר... והרי הוא אומר: 'שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ', מי גרם להם לשית בשמים פיהם? לשונם שהלכה תחלה בארץ".

נמצא, שהלשון המתהלכת בארץ על אותם יראי ה' שחיים אתנו, הולכת ומתגלגלת וממשיכה לדבר רע גם על תלמידי החכמים ואחר כך על גדולי ישראל, כשמכאן קצרה הדרך לדבר על שוכני עפר. עד מהרה הרגל נעשה טבע, והאדם מעז לדבר גם על חכמי התלמוד ועל נביאי ישראל, עד שבא לדיוטא התחתונה, ופוער את פיו על הקב"ה בכבודו ובעצמו וכופר בו ר"ל.

מסלול דומה קיים גם בכוון השני –

אדם הרוצה לזכות להגיע לעבודת ה' אמיתית, צריך להתקשר לצדיקים ולדבוק בהם ובמעלותיהם, וכאשר

"אשר שם האחד גרשם, כי אמר גר הייתי בארץ נכריה. ושם השני אליעזר, כי אלקי אבי בעזרי, ויצילני מחרב פרעה" (יח, ג-ד)

שמו של הבן הראשון נקרא על שם היות משה גר בארץ נכריה, ואלו שם בנו השני נקרא על כך שה' הצילו מחרב פרעה. ולכאורה הסדר צריך להיות הפוך – קודם משה נרדף על ידי פרעה, ואחר כך מצא מחסה בארץ מדין הנכריה, ומדוע, אפוא, הקדים משה את השם **גרשום** לשם **אליעזר**?

ומסביר **המהרי"ל דיסקין**, משה רבנו הגיע למדין מפני שגורש ממצרים. וזו באמת היתה הסיבה לקריאת שם בנו הראשון בשם **גרשום**, על שם שהיה מגורש מארצו. אלא שחשש להכריז על האמת ולאומרה בפני יתרו, שמא לא ירצה בו, כי למה יחזיק בביתו אדם הנחשב לבוגד ומבקש למות על ידי השלטונות. יתר על כן, אולי יתרו היה מסגיר את משה הישר לידיו של פרעה.

לפיכך פרסם משה שהטעם לכך שבנו נקרא **"גרשום"**, הוא: **"כי אמר גר הייתי בארץ נכריה"**.

אולם את הברית לבנו השני, אליעזר, עשה משה בדרך במלון, כשהיה כבר הרחק מבית חותנו, וללא כל מורא מפניו, לפיכך יכול היה לפרסם את דבר היותו נרדף ומבוקש על ידי השלטונות, ואכן קרא לבנו על שם: **"כי אלקי אבי בעזרי ויצילני מחרב פרעה"**.

"ויאמר אל משה אני חתנד יתרו בא אליך ואשתך ושני בניה... ויצא משה לקראת חתנו וישתחו וישק לו וישאלו איש לרעהו לשלום" (יח, ו-ז)

משה רבנו היה בדרגה גבוהה ומרוממת, שליתרו לא היה כלל יד ורגל בה, אולם למרות זאת הוא יוצא לקראתו ויורד אליו, "וישתחו וישק לו", כדי לעזור לו להתעלות ולהכניסו תחת כנפי השכינה. מדוע זכה בכך יתרו?

בספר **'חוט המשולש'** מבאר ענין זה ואומר, כי ידוע לכל, שהתקשרות לאדם צדיק מועילה מאד בעבודת ה', משום שבאמצעותה יכולים ללמוד ממעשיו ומדרכו.

ואכן, חז"ל הקדושים מדריכים אותנו ללכת בדרך זו ואומרים (ברכות ז ע"ב): "גדולה שימושה של תורה יותר מלמודה", שכן מצינו אצל אלישע, אשר נאמר עליו (מלכים ב' ג, יא): "אשר יצק מים על ידי אליהו", ולא "אשר למד מפי אליהו".

בה" באות לרמז על מצות בקור חולים, המוטלת על כל אדם ואדם מישראל.
והנה, לצורך קיומה של מצוה זו באופן המושלם ביותר, זקוק המבקר לקורטוב של "מח" ו"לב", אשר יסייעו בידו לזהות מה הם צרכיו של החולה? כיצד יוכל לתת לו את הדברים שהוא זקוק להם? וגם – מתי עליו ללכת ולהניח לו?

בספר "המשגיח דקמניץ" מסופר כי רבי יעקב אורנשטיין, שהיה אחד מגדולי ירושלים, הזדמן פעם לבית החולים "בקור חולים", והבחין בחולה אחד, ששהה לבדו.

הבדידות הגדולה נכרה על האיש, ועצב גדול שכן על פניו, ורבי יעקב הרגיש שהוא זקוק למשהו מיוחד שיסיח את דעתו ממצבו.

הוא הציע לו לשחק אתו שחמט... ההצעה התקבלה, וכך ישב רבי יעקב במשך שלוש שעות (!) ושחק שחמט, מתוך נסיון לעשות ככל שביכולתו, כדי שדעתו של החולה תנוח עליו.

"ששת ימים תעבד... ויום השביעי שבת לה' אלקיך" (כ, ט-י)

גם בפרשת ויקהל (לקמן לה, ב) נצטוונו על השבת, ככתוב: "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש", אולם שם לא נאמר שצריך לעבוד בששת ימי המעשה, כמו שכתוב בפרשתנו.

כמו כן, שם הנוסח הוא: "וביום השביעי יהיה לכם קדש", ואלו בפרשתנו נאמר: "ויום השביעי שבת לה' אלקיך".

מה פשר שנויי הלשון הללו?

באר ה"חתם סופר", על פי מה שפסק הרמ"א (ישלחן ערוך) ארח חיים סי' רצ), שתלמיד חכם, העמל כל השבוע בלמוד התורה, מותר לו לנוח מעט בשבת; לעומתו – אדם העמל כל השבוע לפרנסתו, בשבת יש לו זמן לעסוק בתורה.

פרשתנו מדברת על יהודי העמל כל ימות השבוע לפרנסתו, ולו אומרת התורה ש"היום השביעי הוא לה' אלקיך" – בשבת עליך להקדיש את הזמן ללמוד התורה!

לעומת זאת הפסוק בפרשת "ויקהל" מדבר על תלמידי חכמים, שכל ימות השבוע מתיגעים על תלמודם, ממילא "ששת ימים תעשה מלאכה" – הם לומדים והמלאכה נעשית על ידי אחרים, אבל "ביום השביעי יהיה לכם..." – השבת נועדה "לכם", לצרכיכם. יכולים אתם לנוח קמעה...

יראה את עבודתם הריהו עולה ומתעלה יותר ויותר, עד הגיעו לפסגות רוחניות גבוהות בעזרת ה'.

אולם לא רבים מנצלים את האפשרות הזו... אמת, המונים מקיפים את גדולי ישראל בכל שעה משעות היממה, אך המטרה של מרביתם הנה לקבל את ברכותיהם ולא ללמד ממעשיהם!

הרבי מבעלז התבטא על כך בשם **רבי נפתלי מרופשיץ** ואמר: אנשים רבים באים אלי למטרות שונות, זה למטרה כזו וזה למטרה אחרת. כולם, אמנם, באים אלי, אבל בעצם הם לא מתכוונים אלי, אלא הם מתכוונים לבעיה שלהם, כשאני בסך הכל הוא האיש שאמור לפתור להם את הבעיות. רק מתי מעט באים אלי ללמוד ולקבל ממני באמת...

בבואנו להבין את זכותו של יתרו, הבה ונתבונן במטרה שאותה הציב לעצמו בבואו אל משה חתנו, המבוארת בפסוק: "ויאמר אל משה אני חתנד יתרו בא אליך". אני בא אליך לא כדי שתעזור לי או שתברך אותי, לא חסר לי דבר – ובכל אופן אני מבקש לדבוק בך וללמוד ממעשיך.

ומכיון שכך, הוא זוכה להתקרב למשה, לדבק בו – ובסופו של דבר גם לחסות תחת כנפי השכינה!

"את כל התלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם ה'" (יח, ח)
מהי "התלאה" שעברו ישראל בדרכם?

רבי יוסף חיים זצ"ל מבגדד מפרש בספרו "עוד יוסף חי", שמלת 'התלאה' רומזת ל-ה' תלאה, דהיינו חמש תלאות שעברו על ישראל בדרכם, ואלו הן:

א. רדיפת פרעה אחריהם, שהביאה אותם לצעק אל ה'.
ב. הליכתם שלשה ימים במדבר ללא מים, וגם כאשר באו למרה, לא יכולים היו לשתות מן המים, מאחר שהיו מרים, ושוב צעק העם אל ה': מה נשתה, והקב"ה הורה למשה להשליך עץ אל המים ולהמתיקם באמצעותו.

ג. לחמם כלה, הם התלוננו לפני משה, ואז הוריד להם הקב"ה מן מן השמים.

ד. ברפידים שוב נותרו ללא מים, ולאחר תלונתם הורה הקב"ה למשה להוציא מים מן הסלע.

ה. מלחמת עמלק, שבעזרת שמים מיוחדת הצליחו למגרו.

הרי לנו חמש תלאות כמנין אות ה', ורמז לכך הפסוק "ה-תלאה אשר מצאתם בדרך ויצלם ה'".

"והודעת להם את הדרך ילכו בה" (יח, כ)
הגמרא מפרשת (בבא קמא ק ע"א), שהמלים "ילכו

